

Konrad Sutarski ünneplése*

Ünnepeltünk. Konrad Sutarski, a Bethlen Gábor- és József Attila-díjas lengyel és magyar költő, író – aki 2005-ben megkapta a Lengyel Köztársaság Érdemrendjének lovagkeresztjét, 2007-ben a magyarországi lengyelség legrangosabb kitüntetését, a Szent László-díjat, 2014-ben a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét, 2016-ban pedig a Lengyel Kultúráért Gloria Artis-díj bronz fokozatát – 1934. szeptember 21-én született a Lengyelország bölcsőjének nevezett nyugat-lengyelországi nagyvárosban, Poznańban. Ez a patinás, Gdańsk és Krakkó ősiségével és szépségével vetekedő város a Warta folyó partján fekszik. A folyó egyik szigetén épült fel 968-ban, két évvel Lengyelország jelképes megkeresztelkedése után az ország első katedrálisa, amely feltehetőleg Mieszko fejedelemnek és fiának, az 1025-ben megkoronázott első lengyel királynak, Vitéz Boleszlávnak a temetkezési helye volt. De Poznańnak nemcsak a múltja jelentős: ma is fontos gazdasági, kereskedelmi, tudományos és kulturális központ, amely Lengyelország leghíresebb nemzetközi vásárával dicsekedhet.

Konrad Sutarski egy, a szovjetek által Harokovban meggyilkolt lengyel tisztnek, katyíni áldozatnak a fiaként korán árvaságra jutott. Későbbi, megrázó versei fájdalmasan idézik fel a korán elvesztett édesapa tragikus emlékét. Konrad középiskolai tanulmányait követően szülővárosának Műszaki Egyetemére, a Mezőgazdasági Gépészmérnöki Karra iratkozott be, ahol 1958-ban szerzett gépészmérnöki diplomát. A mezőgazdasági műszaki tudományok doktora fokozatot 1969-ben már a budapesti-gödöllői egyetemen szerezte meg, ugyanis egy magyarországi utazása alkalmával beleszeretett egy magyar lányba, és 1962-ben feleségül vette. A fiatal házaspár 1965-ben úgy döntött, hogy egy időre Magyarországra költözik. Sutarski a Mezőgépfeljesztő Intézetben kezdett dolgozni, ahol egyebek mellett egy olyan

sikeres zöldségbetakarító gépet is tervezett, amely 1973-ban elnyerte a Budapesti Nemzetközi Vásár nagydíját, és amelyet egy évtizeden át gyártottak és forgalmaztak a szocialista országok részére. Ezzel összefüggésben más, jelentős elismerés mellett 1977-ben a Kiváló Feltaláló díj arany fokozatában részesült.

Költői-írói pályája is Poznańban indult: az 1956-os irodalmi nemzedék tagjaként 1956-ban társalapítója lett a legendás poznaí Wierzbak irodalmi csoportnak, amely 1957 és 1961 között – a lengyel irodalom történetében először – országos költői fesztiválokat szervezett. Versei ekkoriban már megjelentek különböző irodalmi folyóiratokban és antológiákban, eredeti költői hangja hamar felhívta magára a figyelmet. Sutarski számára megkönnyítette a Magyarországra való áttelepülést, hogy a hatvanas évek elején a Wierzbak költőcsoport befejezte működését. De nem akart elszakadni sem a hazájától, sem a lengyel irodalmi élettől: folyamatosan publikált verseket és magyarországi tudósításokat az otthoni lapokban, irodalmi folyóiratokban. „A hatvanas évek második felére már itt (Magyarországon) is bekapcsolódtam az irodalmi életbe [...]. A hetvenes években Csoóri Sándor és Weöres Sándor ajánlásának köszönhetően Magyarországon is megjelent egy válogatott verseskötetem az Európa Könyvkiadó világlírát bemutató Új Pegazus sorozatában” – emlékszik vissza később második költői indulására. Hamarosan a magyar költészet fordítójaként is jelentkezett. 1980-ban lengyel nyelvű Radnóti-verseskötetet, 1981-ben Csoóri-kötetet, 1985-ben pedig a háború utáni magyar költészet antológiáját szerkesztette, fordította le és jelentette meg Lengyelországban. Felismerte, hogy Lengyelországban nem vették olyan szigorúan a magyarországi cenzurális viszonyokat, ennek köszönhetően még az itthon szilenciumra ítélt alkotók verseit is bemutathat-

ta a lengyel olvasóknak. A határon túli magyar költőket már nehezebben tudta Lengyelföldön publikálni, műveikből összeállított antológiája végül csak 1991-ben jelenhetett meg. Ennek a kötetnek 2007-ben egy második, bővített kiadása is napvilágot látott Konrad Sutarski műfordítói munkájának és erőfeszítéseinek köszönhetően.

Az MDF hőskorszakában elősegítette a lengyel és magyar nemzeti érzelmű demokrata körök országhatárokon átívelő kapcsolatépítését, aminek elismeréseként 1990-ben Antall József és Lezsák Sándor kezéből vehette át a Magyar Demokrata Fórum díszoklevelét, és 1994-ben, épp negyven évvel ezelőtt az elsők között lett magyar állampolgár, amint ez lehetővé vált lengyel és magyar viszonylatban a kettős állampolgárság bevezetésével. 1989-től már lengyel diplomataként tevékenykedett: ő volt a budapesti Lengyel Tájékoztató és Kulturális Központ rendszerváltozás utáni első igazgatója. A későbbiekben az újonnan alakult magyar kulturális tévécsatorna, a Duna Televízió munkatársa lett, ahol nem egy érdekes és aktuális filmet készített Lengyelországról. 1995-től 1999-ig, majd 2001 és 2007 között Konrad Sutarski volt az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat első, majd háromszor újraválasztott elnöke. Ebben a minőségében alapította meg 1998-ban a Magyarországi Lengyelség Múzeumát és Levéltárát, amely 2006-tól az 1000 éves lengyel–magyar történelmi kapcsolatok kutatóközpontjaként működik. Kezdetben az intézmény vezetője, majd 2014-ig, nyugdíjba vonulásáig az igazgatója volt. Ennek a tevékenységének elismeréseként vehette át 2013-ban a Pro Cultura Minoritatum Hungariae díjat.

Konrad Sutarski politikai és szervezői munkásságának fontos területét jelenti, hogy 2011-től segített kiépíteni baráti kapcsolatot köztünk, azaz a Civil Összefogás Fóruma és a legnagyobb lengyel civil szerveződés, a Gazeta Polska klubok között. Ennek a kiemelkedő eredményeket hozó együttműködésnek emlékezetes eseményei voltak a két szervezet kölcsönös éves látogatásai egymás nemzeti ünnepein és a Békemeneteken való közös részvételünk. A mindannyiunk számára maradandó élményeket hozó találkozásokat, sajnos, végül az orosz–ukrán háború kitörése félbeszakította.

De Konrad Sutarski irodalmi, politológiai, nem hivatásos történészi munkássága nem szünetelt az elmúlt, mozgalmas évtizedekben sem. Sőt, publikációi: gondolatébresztő cikkei, esszé- és tanulmánykötetei éppúgy megszorodtak, mint magyar és lengyel nyelvű verseskönyvei. Mindkét nyelven olvasható *Lengyelország történelméről magyar vonatkozásokkal* című nagy sikerű könyve. „Úgy érzek, mint egy lengyel, de úgy is, mint egy magyar. Ez a két ország nemcsak szereti egymást, de a keresztény Európa védelmében évszázadokon keresztül cselekedett, és most is ezt teszi” – vallotta egyik interjújában motivációjáról. E szavaknak a hitelességét messzemenőig igazolja szerzőnk 2020-ban magyar és lengyel nyelven is kiadott *Trianon 100 éve, gyógyul-e már Európa nyílt sebe?* című könyve, amely bizonyítja, hogy az Illyés Gyula-i kritériumoknak, tudniillik, hogy „magyar az, akinek fáj Trianon”, Konrad Sutarski maradéktalanul megfelel.

2021-ben jelent meg Konrad mindkét hazájában a *Mit hozol XXI. század* című Sutarski-verseskötet. „A könyv összeállítását az indokolta, hogy Európa egyre kevésbé őrzi meg hagyományos jellegét, és a keresztény hit – különösen Nyugat-Európában – kezdi elveszteni erkölcsi iránymutató szerepét” – írta a költő lírájának mozgatórugóiról.

Végül egy idézettel szeretném zárni laudációm: „Tudatosítsuk: Konrad Sutarski jelenlegi kötetének küldetése, hogy Európára és a világ nemzetekre hasson. [...] Konrad Sutarski életműve megújítja a Jó mellett kiálló és az Ember ügyét képviselő elkötelezett művészetet, amelyet manapság az alkotók oly gyakran elvetnek. [...] A szerzői hit kötődik a Testté lett Ige keresztény szimbolikájához, a történelmi Európa jelképrendszeréhez és értékeihez, amelyeknek a jeleit Sutarski szeretné átadni, a következő generációkra rátestálni. Ebből ered a költészetére oly jellemző erkölcsi és leplezetlen tanítási szándék. E szerzői hivatástudatot a jelenkori olvasó nehezen tudná elfogadni, ha Konrad Sutarski nyelvezete nem lenne teli érzelmekkel és szenvedélyes, posztromantikus fordulatokkal. Fűtött, ihletett mondatok, fantáziagazdag, élénk képek, meglepő metaforák. Mindez azt idézi elő, hogy elhisszük e versek mondandóját... a szerzői szándék hatása alá kerülünk...” – állapítja meg

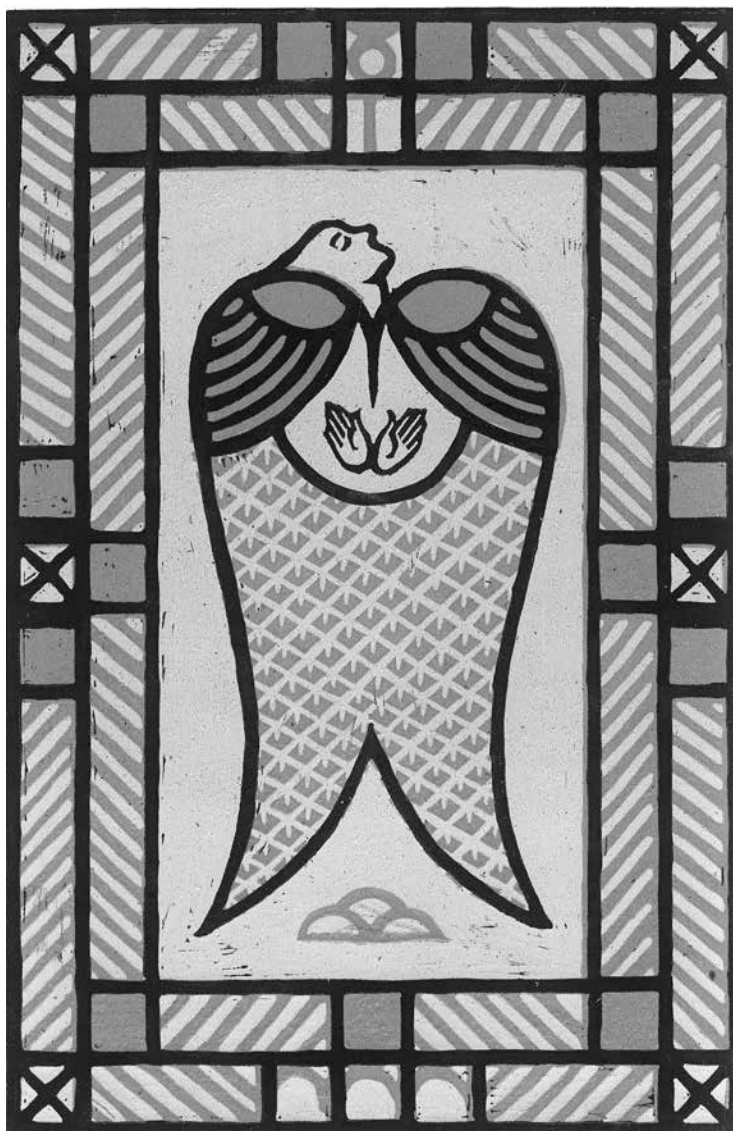
Konrad Sutarski szenvedélyes és inspiráló költészetéről Jerzy Grupiński lengyel költő, szerkesztő és irodalomkritikus.

Konrad manapság sem pihen: *Úrangyalára harangoznak* címmel a keresztény Európa védelmében egy lengyel–magyar versantológia összeállításán dolgozik, amelyet még idén szeretne megjelentetni.

Nagy öröm, hogy sorainkban tudhatjuk és most is körünkben köszönhetjük Konrad Sutarskit, a Szellemi Honvédő díj egyik idei kitüntetettjét, és megköszönhetjük neki fáradhatatlan alkotóere-

jét, amely eddig már több mint 60 kötettel gazdagította a lengyel és a magyar irodalmat. Ebből az alkalomból most mindannyiunk nevében sok szeretettel gratulálok az idén 90. életévét betöltő, de örökifjú alkotónak, és kívánok neki még számos termékeny, munkában és egészségben eltöltött esztendő!

* *Elhangzott 2024. január 18-án Budapesten, a Civil Összefogás Fórum Szellemi Honvédő díjainak átadásán.*

A Sol Invictus művészkönyv grafikaterve III.